

छाया

कॉलेजकन्यकेचा फोन आला, “या शनिवारी माझं नाटक आहे. शिवाय माझं नवं अपार्टमेंट तुम्ही बघितलं नाही. या वीकेण्डला तुम्ही दोघं माझ्याकडे याल का? माझ्या बेडरूममध्येच रात्री राहायला हरकत नाही.”

मी फारसा विचार न करता “येऊ” म्हणून आश्वासन दिलं.

आम्ही दोघं शनिवारी सकाळी भल्या पहाटे उठून निघालो. न हरवता मुलीच्या घरी पोहोचलो.

अपार्टमेंट कॉलेजजवळ होतं म्हणून मी खूष झाले. एका तीन मजली घरातला पहिला मजला माझ्या मुलीला व तिच्या सवंगड्यांना मिळाला होता.

दरवाजावरची घंटी वाजवली. एका नाइट-गाऊनमधल्या मुलीने दरवाजा उघडला. मी “हेलो! आय अॅम ...” वगैरे सुरु करण्याआधीच ती घाईघाईत बोलली, “हेलो, युवर डॉटर विल बी हिअर सून. हेव अ सीट” असं बोलत ती समोरच्या लिहिंगरूममधे उघडणाऱ्या अनेक दरवाजांपैकी एका दरवाजातून नाहीशी झाली. आम्ही दोघं उघड्या दरवाजासमोरच लिहिंगरूमकडे आ वासून बघत उभे राहिलो.

त्या प्रशस्त खोलीत भिंतीलगत दोन सोफा काटकोनात ठेवलेले होते. कॉफी टेबल व एक बुकशोल्फही भिंतीजवळ सरकवून ठेवलेलं होतं. जमिनीवर, सोपच्यावर व कॉफी-टेबलावर कपड्यांचे व पुस्तकांचे ढीग, कार्डबोर्डची डिशेस, भांडी, सीडीज् व इतर वस्तूंनी भरलेली बॉक्सेस, फोल्डिंग लोखंडी खुर्च्या, टेबल-लॅम्पस् इ.इ. पसरलेले होते. “ही कार्टी “बसा” म्हणून सांगते खरी पण कुठे बसायचं ते का सांगत नाही? असा प्रश्न मनात घोळवत मी स्तब्ध उभी होते. शेवटी नवरा जागा झाला. त्याने मला पुढे ढकललं व स्वतः आत सरकून दरवाजा बंद केला.

“पोरगी असती तर तिला रागावता तरी आलं असतं” नवरा म्हणाला.

“म्हणूनच ती बेपत्ता झाली असावी” मी सांगितलं.

हळूहळू आम्ही दोघेही त्या ऑबस्टेकल कोर्समधून सोफ्याच्या दिशेने वाटचाल करण्याचा प्रयत्न करू लागलो. वाटेतला एक कपड्यांचा ढिगारा मी पायाने दूर सारला. तर “मियू” म्हणत एका पांढऱ्या शुभ्र मांजराच्या पिल्लाने माझ्या पायावर उडी मारली. मी (अर्थातच) किंचाळले. परिणामी त्या लिहिंगरूममधे उघडणाऱ्या

माझ्या डोक्याची किणकिण आणखीच वाढू लागली. तोच दरवाजा ढकलून आमची कन्या कपडे तुडवत, बॉक्सांवरून उड्या मारत धावत आत आली. मिठ्याबिठ्या मारून झाल्यावर म्हणाली, “मी तुमच्यासाठी खरा चहा लपवून ठेवलाय.” कॅबिनेटमधल्या बॉक्सेस्, कॅनस, डिशेस्, बोलस् इ.इ. च्या जंगलातून तिने एका प्लॅस्टिकच्या सँडविच बँगेतून खन्या चहाच्या पुडच्या काढल्या. “मी घरून येतानाच आणल्या होत्या.” तिने सांगितलं. तिची ही दूरदृष्टी ओळखून मी खूष झाले.

मग तिची बडबड सुरु झाली. “सकाळी नाटकाची शेवटची प्रॅक्टिस होती. दुपारी चार वाजता मला थिएटरमधे पोचायचं आहे. आपण कुठेतरी लंचला जाऊ आणि मम्मी, आम्ही सगळे फार बिझी असतो ना म्हणून इथे एवढा पसारा आहे. नाटक झाल्यावर आवरू.” वगैरे वगैरे.

चहानंतर अपार्टमेंट बघण्याचा कार्यक्रम झाला. प्रत्येक खोलीत दोनतीन जण तरी होते. सगळ्यांची तिने ओळख करून दिली. (मी सगळी नावं ताबडतोब विसरले.) मग लंचला गेलो. ऑर्डर दिल्यावर नवन्याने विचारलं, “तुझ्या अपार्टमेंटमधे चौधेजण राहणार असं म्हणत होतीस. मग येवढी मुलं कुठून आली?”

“काय करणार? येतात.” तिने सांगितलं. “आम्ही सगळे फार पॉप्युलर आहोत.”

“ह्या काम्यूनमधे तुझा अभ्यास कसा होणार?”

“तुम्ही काळजी करू नका. मी नीट अभ्यास करते.” तिने आशासन दिलं व वरती मखलाशी केली, “हा प्रश्न तुम्ही मला विचारणार असं मला वाटलंच होतं.” (मुलं आईबापांना ओळखतात.)

चार वाजता आम्ही तिला थिएटरसमोर सोडलं. मग अडीच तास इकडेतिकडे घालवून सातला नाटकाला गेलो. नाटक एडस् विषयी होतं. नाटकात तरुणतरुणींना एडस् दाखवला होता. माझी मुलगी पांढरा कोट घालून व गळ्यात स्टेथॉस्कोप लटकवून डॉक्टर झाली होती. नाटक उत्तम झालं. ग्रीक ट्रॅंजेडीसारखं ते नाटक बघून मी खिन्न झाले.

नाटक संपल्यावर कास्ट पार्टी व जेवण होतं. त्या पार्टीला आमच्यासारखे नटनटींचे आईवडीलही उपस्थित होते. पार्टीत उत्साही, खिदलणाऱ्या मुलामुलींना बघून माझी उदासी विरली.

एका मुलीच्या आईने मला सांगितलं, “पूर्वी लग्नाआधी मुली प्रेग्नंट होतील अशी काळजी होती. या एडसमुळे ती काळजी पत्करली असं मला वाटायला लागलं आहे.”

त्या पार्टीत मुलंमुली परत उल्हसित झाल्या. पण आमच्यासारखे सगळे आईवडील

मालवल्यासारखे झालेले होते.

ती पार्टी संपून मुलीच्या अपार्टमेंटला पोचेपर्यंत रात्रीचे बारा वाजले.

अपार्टमेंटमधे पाऊल टाकताच लिहिंगरूममधे एक मुर्लीचा घोळकाच मला दिसला. आम्हाला बघताच एक मुलगी त्या घोळक्यातून बाहेर पडली व धावत येऊन हुंदके देत माझ्या मुलीच्या गळ्यात पडली. “ओ, डॅट्स टू बॅड. वुई आर हिअर टू हेल्प यू” अशी बडबड मुलीने सुरु करताच कुणी तरी स्वर्गाला पोचलं अशी माझी खात्री झाली. तो घोळका परत त्या मुलीभोवती जमला व तिची समजूत घालण्याचं काम करू लागला.

मधेच एक मुलगी, “फरगेट हिम. ही वॉज अ जर्क टू ढू धिस टू यू” असं म्हणाली आणि माझ्या डोक्यात प्रकाश पडला. कुणी स्वर्गाला पोचलं नव्हतं. त्या मुलीचा प्रेमभंग झाला होता.

मग माझ्या मनात विचार आला, “प्रेमभंग आणि मृत्यू यांच्यात साम्य नक्कीच आहे. आपण त्या माणसाला मुकतो.” तो विचार मी नवन्याला बोलून दाखवला तर तो म्हणाला, “शहाणी आहेस. मेलेला माणूस परत भेटण्याची शक्यता असते का?”

माझा नवरा अगदी प्रॅक्टिकल माणूस आहे.

सांत्वन करणाऱ्या घोळक्यातून एक एक करून मुलगे व मुली फुटू लागल्या. मग मला बाजूला ओढून एक मुलगी एडसविषयी प्रश्न विचारू लागली. हळूहळू माझ्याभोवती एक घोळकाच जमला. मी त्या मुलांना समजेल अशा भाषेत उत्तरं देऊ लागले.

त्या दिवशी ह्या मुलांच्या उफाळत्या तारुण्यसुलभ उर्मीवर एडसची भीषण छाया पडली होती हे मला तीव्रतेने जाणवलं.

एका मुलीने मला “मधून मधून काही जण रक्तदान करायला जातात. रक्त घेतलं नाही तर आपण एच. आय.व्ही. पॉझिटिव आहोत असं समजतात” म्हणून सांगितलं. (ही ट्रीक मला प्रथमच कळली.) “रक्त न स्वीकारायला इतरही कारणं असू शकतात.” मी त्या मुलीला सांगितलं. “तुम्ही सगळे प्रोटेक्शन वापरता का?” हा जिभेवर आलेला प्रश्न मी परतवला.

माझी मुलगी अजूनही सांत्वनात गुंतली होती. त्या सांत्वनातून ती अकस्मात जागी झाली. “मॉम, डॅड, यू मस्ट बी टायर्ड.” असं म्हणत आम्हाला तिच्या खोलीत घेऊन गेली.

तिच्या खोलीच्या दरवाजावर “कीप द डोअर क्लोज़्ड” असं लिहिलेला कागद स्कॉच टेपने चिकटवलेला मी सकाळीच पाहिला होता. अभ्यासात व्यत्यय नको म्हणून तिने तो चिकटवला असेल असा मी अंदाज केला होता व खूषही झाले होते.

त्या कागदाकडे बघत ती म्हणाली, “मॉम, डॅड, माझ्या खोलीत एक साप आहे.”

ओठापर्यंत आलेली किंकाळी मी दाबली. मुलगी सांगू लागली, “सकाळी रस्ता क्रॉस करताना तो मला सापडला. कारखाली मरेल म्हणून माझ्या खोलीतल्या रबर प्लॅटमधे मी त्याला सोडला.”

“मी साप असलेल्या खोलीत झोपणार नाही!” मी जाहीर केलं.

नवरा वैतागला, “इथले साप विषारी नसतात. तो साप तुला काही करणार नाही. उलट रात्री तो तुझ्या अंगाखाली आला तर तोच चिरडून मरेल. उगाच तक्रार करू नकोस.”

एहाना मुलगी रबर प्लॅटमधे साप शोधत होती. तो अर्थात बेपत्ता होता. “मॉम, मी साप सापडवते. मग तो आपण बुडसमधे सोडून येऊ.” नवरा पण साप शोधू लागला. मी पाय वर घेऊन बेडमधे बसून राहिले. शेवटी तो साप एका फोटो फ्रेममागे सापडला. साप कसला, सापाचं लहानसं पिल्लूच होतं.

मग मुलगी वडिलांना सोबत घेऊन सापाला बुडस अभयारण्यात सोडायला निघाली. ती लिहिंगरूममधे पोचताच सापाला बघून मुलांनी काढलेले “हाउ क्यूट” वगैरे उदगार माझ्या कानी आले. त्यात दोन तीन किंचाळ्यांचाही समावेश होता. किंचाळ्या ऐकून मला बरं वाटलं. (माझ्यासारखे काहीजण भित्रे होते म्हणून माझां समाधान झालं.)

निजानिज होऊन शांतता पसरेपर्यंत दोन तरी वाजले असतील. जरा झोप लागते न लागते तोच दरवाजावरची घंटी वाजू लागली. मी झोपून राहिले पण नवरा उटून कोण आलं बघायला गेला. “ब्रॉडवे शोची प्रॅक्टिस करायला चौघेजण आले आहेत.” तो परत येत म्हणाला.

“ब्रॉडवे शो!” मी ताडकन उटून बसले. न्यूयॉर्कच्या ब्रॉडवे शोला जाण्याची माझी महत्त्वाकांक्षा क्वचितच पुरी होत असे. इथे तर शो राहत्या जागीच स्वतःच्या पावलांनी चालून आला होता. मी डोळे ताणत उठले व लिहिंगरूममधे गाणी व म्युझिक ऐकत बसले. मगासच्या म्युझिकपेक्षा हे म्युझिक सुसंगत व गोड होतं. अर्धवट झोपेतही ते मला आवडत होतं.

तासा भराने परत दरवाजाची घंटी वाजली. दरवाजा उघडून बघितलं तर बाहेर एक मुलगी उभी - हातातल्या पिंजन्यात कुत्र्याचं पिल्लू.

ती आत आली व तावातावाने तिचं आणि बॉयफ्रेंडचं भांडण कसं झालं हे तिच्या सभोवताली जमलेल्यांना सांगू लागली. (ती रडायच्याएवजी चिडली म्हणून माझ्यातल्या ख्रीमुक्तीच्या अंशाला आनंद झाला.) ती बॉयफ्रेंडच्या नावाने शंख करत असताना मांजराचं पिल्लू कुटून तरी उगवलं. आणि पिंजन्यातल्या कुत्र्याच्या पिल्लाकडे

बघत गुरुगुरत, होतं त्याच्या दुप्पट फुललं. कुत्र्याचं पिल्लू घाबरून पिंजऱ्याच्या एक कोपन्यात दडू लागलं. शेवटी कुणी एक मुलगी नवागत पाहुणीला म्हणाली, “तू इथे राहू शंकशील. पण या पिल्लाचं काय करणार?” मग दोन तीन फोन केले गेले. एक मुलगा थोड्या वेळात आला व कुत्र्याच्या पिल्लाला घेऊन गेला. मी ब्रॉडवे शोचा नाद सोडून झोपायला गेले.

चांगलं उजाडेपर्यंत वाद्यवादन व गाणी चालू होती.

दहा वाजता उठून आम्ही परत जायला तयार झालो. अपार्टमेंट सुस्त झोपेत होतं. एका किचनमधे खुडबुडणाऱ्या मुलाला मी माझ्या मुलीला उठवायला पाठवलं.

त्याने तिला खोल्या शोधून एका खोलीमधून उठवून आणली. डोळे चोळत ती “आपण ब्रेकफास्टला जाऊया” म्हणू लागली. मी म्हटलं, “तू झोप. आम्ही निघतो. वाटेत ब्रेकफास्ट घेऊ.” ती मानेनेच “हो” म्हणाली आणि अपार्टमेंटच्या दरवाजापर्यंत आम्हाला सोडायला आली. आम्ही तिला “बाय” म्हणत जायला निघालो. तिने दरवाजा बंद करण्याआधी मी मनात घोळत असलेला प्रश्न विचारला, “हा काय प्रेमभंगाचा वीकेण्ड होता?”

ती म्हणाली, “ममी, इथे असं नेहेमीच चालतं. त्या दोघींचं हे तिसरंचौथं प्रेमप्रकरण असेल.”

आम्ही पाठ फिरवताच तिने दरवाजा बंद केला आणि आम्ही कारपर्यंत पोचतो न पोचतो तोच ती “ममी, डॅडी” अशा हाका मारत अनवाणीच आमच्या मागे धावत आली.

“काय ग? अशी का आलीस?” मी विचारू लागले. तिने सहज प्रश्न फेकला, “तुम्ही मांजराचं पिल्लू नेता का?”

“तुझ्या बदली मांजराला पाठवतेयस का?” मी हसत म्हटलं.

“तसं नाही ममी” ती थोडी अडखळली. “आमचा चवथा पार्टनर येतोय ना त्याची एच.आय.व्ही. टेस्ट पॉझिटिव आलीय. डॉक्टरांनी त्याला मांजराकुत्र्यांपासून दूर राहा म्हणून सांगितलंय.”

ती फक्त छाया नव्हती. शत्रू घरातच घुसला होता.

Lalita Gandbhir
65 Oxford Rd. Newton,
MA 02459 U.S.A.
email - lalitagandbhir@hotmail.com.
*****

(मिसे, कारखानीस कुटुंबीय आणि 'मायबोलीचा विश्वसेतू'च्या सह-संपादकांच्या परवानगीने 'मायबोलीचा विश्वसेतू' या पुस्तकातून)